

Hauser, Přemysl

Stylistika zpravodajství

Opera Slavica. 2000, vol. 10, iss. 2, pp. 56-57

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117766>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

komunikace poklesly, ale naopak v jiných sférách se kulturnost projevu zvýšila. Spisovný jazyk není univerzálním prostředkem ve všech sférách komunikace, jak se předpokládalo. K statutu celonárodního mechanismu se přibližuje hovorová ruština. Jazykový útvar pro spontánní, každodenní, polooficiální komunikaci.

Knihu uzavírá **Bibliografie** (s. 236–242), která obsahuje dvě stě třináct prací převážně ruských, ale i zahraničních autorů. Autor uvádí i práce českých autorů, např. F. Daneše a J. Hofmanové.

Recenzovanou knihu N. Šapošnikova lze doporučit zejména vědeckým pracovníkům, filologům, sociologům, učitelům a studentům, ale i všem, které zajímá Rusko a ruský jazyk konce druhého tisíciletí.

Ema Vyčichlová

Stylistika zpravodajství

Korošec, T.: Stilstika slovenskega sporočevalstva. ČZD Kmečki Glas, Ljubljana 1998, s. 380.

V roce 1998 byla slovinská stylistika a publicistika obohacena o obsáhlou monografii Toma Korošce. Představuje výsledek mnohaleté odborné činnosti, kterou autor věnoval publicistickému stylu.

V monografii se soustřeďuje na zpravodajství v užším smyslu, na stylistiku zpráv. Kniha se rozpadá do tří velkých kapitol s mnoha relativně samostatnými oddíly. V první kapitole se autor zabývá obecnými otázkami stylu, pojetím základních pojmů a stylovým rozlišením. Konfrontuje názory na různá pojetí význačných stylistů, často cituje lingvisty české. S českou stylistikou je dobře obeznámen od svého studijního pobytu před mnoha lety v Praze, kontakt udržoval častými styky s našimi jazykovědci a stálým sledováním české odborné literatury.

Druhá rozsáhlá kapitola je věnována novinovým titulcům. Posuzuje je ze stránky formální, zejména však významové a získávací. V této kapitole i v další stojí za pozornost terminologie. Kde autorovi nestačí termíny dosavadní, vytváří si termíny nové. Za příklad uvede termín „naslov“ (český ekvivalent je název), kterého důsledně užívá tam, kde je v češtině běžný termín titulek, a pak hromadný název „naslovje“. Vytkneme jen, že jsou podrobně probrány titulky s modalitou tážací a titulky emocionální (zvolací) a elipsa v titulcích. Korošcovo zjištění o současném velkém poklesu výskytu tzv. senzačních titulků v seriózním tisku a o jejich ústupu do tisku bulvárního platí i pro poměry u nás.

V třetí kapitole probírá autor typické jevy zpravodajských textů. Z početné řady připomeneme jen některé. Je to např. užívání osobních slovesných tvarů, zejména 2. a 3. osoby. 1. osoba množného čísla je ve zprávách uplatněna ve dvou významových skupinách sloves: 1. sdělovat o sdělování: oznamujeme, zmiňujeme se ..., 2. zahrnout k autorovi širší okruh příjemců: pohleďme, všimněme si, přihlížme apod.

Za velmi užitečný a nesporně přínosný považuji oddíl věnovaný začátkům zpráv. Korošec liší kompoziční úvod a skutečný počátek, kterým je první syntaktická jednotka

textu: věta, souvětí, větný ekvivalent. Podle formy, obsahu i funkce rozlišuje 6 typů počátků: sdělovací, konstatovací, tezový, citátový, tázačí, figurativní (= obrazný). Teoretická zjištění o struktuře zpráv získal autor rozбором 300 zpráv uveřejněných v rubrice Téma dne v deníku Delo. Z nich vyplývá, že nejfrekventovanější začátky jsou konstatovací, neméně frekventované citátové.

Značná pozornost je věnována parentezi. Autor na ni poukázal ve výkladu o časové linii ve zprávách. Vsuška v nich vrací děj před vlastní vyprávění o události (srov. „jak jsme již uvedli...“ aj.). V textové výstavbě zpráv považuje Korošec vsuvku za záměrný stylový prostředek, nikoli za stylový nedostatek, jak bývala někdy hodnocena. V konkrétních příkladech uvádí vsuvky obsahující vedlejší odbočující údaje.

V řazení obsahových prvků zpráv symbolizovaných odpovědí na otázky: kdo, co, kdy, kde a jak lze podle autorova zjištění uplatnit různé kombinace. Zachytil je v přehledném grafu. I tento způsob, grafické vystižení výskytu a vztahů, užívá autor v práci v hojně míře. V závěrečné stati kapitoly je probrán vztah mluveného a psaného textu, proměna jednoho v druhý, a význam obrazu (fotografie) jako doprovodného prostředku zpráv.

V této informaci jsem mohl upozornit jen na základní témata, jimiž se autor obírá. V práci je však mnoho zjištění a postřehů dílčích, neméně závažných. Jsem přesvědčen, že Korošcova práce vzbudí pozornost stylistů i publicistů a podnítl je k dalšímu bádání v této oblasti.

Přemysl Hauser

Greifswalder Beiträge zur Slavistik III., E. - M. - A. – Universität Greifswald, Institut für Slavistik, Greifswald 1998, 114 s., ISBN 3-86006-107-0.

Greifswaldský sborník je souhrnem referátů konference (s výjimkou studie A. Bergmannové) věnované památce vynikajícího slavisty akademika *Nikity Iljiče Tolstého* (1923-1996), která se konala v březnu 1997 na katedře Slovanské filologie Státní univerzity v Petrohradě.

Devět studií sborníku seřazených abecedně, má různorodou tematiku, ale příspěvky se dají logicky uspořádat do několika okruhů.

Dominantou publikace je stat' prof. Valerije Mokijenkova *Славистическое наследие Н. И. Толстого* (s. 66–87).

Smysl Mokijenkova referátu, vcelku nevelkého rozsahem, ale výstižného obsahem, definují slova preambule, která se stala svéráznou charakteristikou osobnosti jednoho z nejvýznamnějších současných slavistů. Je to „mnohostrannost vědeckých zájmů, syntetičnost v přístupu ke studovaným jazykovým faktům, hluboká erudice a nevšední organizační talent“ (s. 66). Právě tyto vlastnosti, jak názorně demonstruje V. Mokijenko v přehledu vědecké a tvůrčí cesty akad. Nikity Tolstého, vždy upoutávaly moudré a zkušené vědce i začínající badatelskou generaci.

Mokijenkův referát načrtává tematickou koncepci uvedeného sborníku, jehož různorodé příspěvky svérázně odrážejí spektrum vědeckých zájmů akademika Tolstého,